

FÓIA DIECESANĂ.

Organ al Eparchiei gr. or. rom. a Caransebeșului.

Apare odată în săptămână: DUMINECA.

<p>Prețul Abonamentului : Pentru Austro-Ungaria pe an . . . 5 fl. — cr. " " " " " pe 1/2 an . . . 2 " 50 " " România și străinătate pe an . . . 14 franci " " " " " pe 1/2 an . . . 7 " "</p>	<p>Prețul inserțiunilor : Pentru publicațiunile oficiale, concurse, edicte etc. tipărite de 3 ori, dacă conțin până la 150 cuvinte 3 fl., până la 200 cuvinte 4 fl., de aci în sus 5 fl.</p>	<p>Correspondențele sînt a se adresa redacțiunii „FÓIA DIECESANĂ“; Către banii de prenumerațiune și inserțiuni la Tipografia diecesană în Caransebeș.</p>
--	---	---

Cuprinsul : Publicațiune despre terminul examenelor de calificatiune învățătorescă. — Originea sêrbătorilor, continuare. — Spicuirii istorice. Columna lui Traian. — Caput Bubali, o disertațiune archeologică. — Correspondință. — Varietăți. — Programa adunării generalei pentru fondul de teatru român. — Concurse. — Licitațiune minuendă.

Nr. 370 S. ex 1889.

Publicațiune.

Prin acesta se face cunoscut, cumcă examenele de calificatiune pentru învățători și învățătoare, se vor ținea în anul curgătorii în 30 August (11 Septembrie) și în următoarele zile.

La comisiunea esaminătoare consistorială au să depună examenul de calificatiune toți ceice au absolvat studiile pedagogice dela anul 1882 în coci, și n'au depus încă acest examen.

Insinuările au să încurgă la Consistoriul până în 25 August st. vechi și să fie instruate cu: atestatul de botez, atestatele din toți trei anii de pedagogie și cu taxa de 10 fl. v. a. conform §-lui 125 din statutul organic.

Ceea-ce să aduce la cunoscința tuturor acelora, cari au să depună acest examen de calificatiune.

Caransebeș, în 7/19 August 1889.

Consistoriul diecesan.

Originea Sêrbătorilor.

(Continuare din Nrul 31).

Etă pe scurt acele controverse :

Bisericele din Asia mică usua a ținea Pascile în ziua, în care și jidovii își sêrbau pascha lor, adecă în ziua a patruspredecea a lunei dintăi după ecuinocțitul de primăveră, care cam coincide cu Martie al nostru; și acesta o făceau ei fie ca cădut în oricare zi a săptămănei, d'aceea s'a și numit *quarto decimana*, pentru că ei țineau Pascile *quarta decima luna*, adecă în a patruspredecea zi după lumina lu-

nei. Celelalte biserici însă, cu deosebire cea apusenă, nu să ținea de acest obicei, ci sêrbau Pascile în acea Duminecă, care urma după Pascile jidovilor. Și acesta o făceau ei parte pentru ca să deé zilei o mai mare cinste, parte pentru de a face o deosebire între jidovi și creștini. Poporele asiatică să provocau la obiceiul Apostolilor, și mai vêrtos la *Polycarp*, episcopul din Smirna, carele a trăit și a umblat cu ei, sêrbând cu *Ioan* și cu ceialalți Apostoli Pașcile în modul de mai sus, precum ne spune *Ireneu*, carele a cunoscut pre *Polycarp* și fără îndoeală a audit din gura lui — într'o epistolă despre acest lucru, deși el (*Ireneu*) a fost de altă părere (*Eusebiu*, ist. bis. cartea 5. cap 24). Ba *Polycarp* confirmă acesta în o carte scrisă anume spre acel scop, nu numai despre *Ioan* ci și despre Apost. *Filip*, carele cu familia sa întrégă sêrbă Pașcile deodată cu jidovii, dela cari apoi a trecut în ordine nestêrpită la toți episcopii următori din acele locuri (*Eusebiu*, ist. bis. loc. citat).

Dar nu trebuie să înțelegem așa, ca și când Ap. *Ioan* și ceialalți Apostoli însuși ar fi dispus astfel și ar fi ordinar, că chiar în aceea zi și nu în alta să se sêrbeze, ci ei au făcut numai pentru ca să se acomodeze jidovilor (din cari foarte mulți s'au convertit), precum s'a făcut și în alte casuri, bună oră cu sêrbarea Sâmbetei (*Euseb. loc. cit*).

Diferința acesta a căusat apoi în biserică mari turburări. Căci episcopii din Roma voiau cu forța să impună bisericilor resăritene obiceiurile lor; d'aceea și merse *Polycarp* la an. 160 (*Euseb. loc. cit.*; *Șaguna*, ist. bis. I. p. 119—120.) la Roma pentru ca să confereze cu *Aniceto*, carele pe atunci era episcopul Romei; și cu tôte că nu s'a putut pre deplin

boinică a Romanilor, încât ne reprezintă acolo obiceiuri, costururi, disciplina, armele, marșurii, rindurile taberilor, aprovizionarea, cuvântările campoducilor, jertfele, altare, preoții, costumul lor și obiceiul jertfelor lor, standardele Romanilor și ale inamicilor lor, bătălii, pierderi și învingeri, solii, zidirea cetăților și a taberilor, asediuri, cuceriri, prădări, dărîmări, barbarisme și fapte nobile, punți, înnotarea rîurilor, nămile cele mai diferite, trofee, triumfuri, festivități, nutrire, distribuirea soldului, procurându-ne astfel pe lângă o compunere precaută o icoană de mosaică a întregii epocii romane.

Columna formeză parte un obiect de arhitectură parte de sculptură, și merită din amîndouă puncte de vedere o asemenea admirațiune. Ea e de marmură, se rădică în forma spirală până la o înălțime de 128 picioare. În intrul ei se urcă o scară de 184 trepte până la coróna columnei; între sculpturi se află 43 de găuri binesituate, cari aruncă lumina necesare pe treptele din întru. Colosul întreg al Columnei se compune din 34 bucăți de marmură de o mărime straordinară, astfel încât 8 bucăți formeză pedestalul, ér 23 stilpul, unul capitelul, ér altul epistilul columnei. Fiecare parte a pedestalului măsura 20 de picioare. Pe acest pedestal, decorat cu arme și țeitele victoriei și a căror colțuri împodobite cu vulturii seșendii și ținend festone cu ghiarerele lor, — se reînălța Columna însuși; despărțită de pedestal prin cunune de lauri. Capitelul doric sau cununa de lauri sînt împodobite cu oue, ér pe platoul de sus se află un pedestal mai mic, pe carele altădată se înălța statua lui Traian, astădi însé, se află statua de bronz a sf. apostol Petru, rădicată de papa Sixtu al V. Ideea acestei columne, una din cele mai fericite și mai valorose, care când'vă vr'un arhitect, a putut-o avea, i-se cuvine genialului Apollodor, a cărui patrie era Athena. El rădică această adevărată columnă de podoba și de triumf în mijlocul forului traian. Ea se reînălța sus d'asupra tuturor porticelor încungiurătoare și d'asupra arcului triumfal, cari probabil au fost deja aci, precând se puse columna în această împrejurime admirabilă. Priveliseca generală acestui for trebuie se fie fost peste totă espresiunea de sublimă și de încântătoare, deși noi astădi nu ne mai putem face vre-o idee cât de apropiată despre ea, deórece din tóte acele minuni nu au trecut până la noi altceva, decát această columnă, ajunsă prin mii de ani până la epoca de astădi.

Pe pedestalul columnei se află următoarea inscripțiune:

SENATUS. POPULUSQUE. ROMANUS. IMP.
CAESARI. DIVI NERVAE. F. TRAIANO. AUG.
GERM. DACICO. PONTIF. MAXIMO. TRIB. POT.
XVII. IMP. VI. COS. VI. P. P. AD. DECLARAN-
DUM. QUANTE. ALTITUDINIS. MONS. ET. LO-
CUS. TANTIS. RUDERIBUS. SIT. EGESTUS.

Acésta inscripțiune dovedesce, că monumentul sau rădicat la ordinul și pe spesele senatului și a poporului roman, ș. a. în al 7. tribunat așadară și în al 7. an al guvernării lui Traian, deórece împérații numérau tot atâta ani de guvetnare, ca și de tribunat.

Acésta Columnă au fost primul monument de felul acesta în Roma și sublimul model pentru tóte celelalte, cari sau rădicat mai târziu. În numérul figurilor, ce întrece tóte celelalte monumente, cari privesc pe Traian. Fusta columnei e acoperită de jos până în sus cu o fascie lată încinsă în forma spirală cu tablouri sculptate, care conțin istoria celor două resbóe cu Dacií. S'a observat o creștere succesivă a figurelor în gradul, cum se reînălța columna, astfel, încât figurile de sus apar ochiului din depărtare tot atât de mari, ca și cele de jos. Tablourile au însé jos o nălțime numai de două, ér sus de patru picioare, și sînt sculptate în relief, eșind pe jumătate afară din tablouri.

La tóte sculpturile columnei sau observat stilul bun și laudabil; figurile au căpete cu aparințe ingenioase, și deși predominază un caracter general, ele arată totuși o diversiune în trăsuri. Formele membrelor sînt vigoros desvoltate, precum se cuvine unor voinici romani, oțeliți și dedați la lupte crâncene și la suportarea strapățelor unui resboiú, sînt reproduse cu multă fidelitate și adevér; la tóte figurile e gesticularea amésurată faptei momentane, simplă și fréseă. Esecutarea arată un maestru, carele a sciut se stăpânescă materia fără multă silă și cu o agilitate ușoră. Cununa de lauri, peste carele să rădică fusta columnei, vulturii, armele și țeitele victoriei de pe pedestal trebuie cu privire la arta esecutării se se prețiuescă tot atât de înalt ca și sculpturile istorice.

Colosul d'asupra columnei, care reprezintă statua lui Traian, era îmbrăcat cu mantaua de resbel, cu lorica și cu cisme, precum se află și pe monetele comemorative, el purta în mâna dréptă un glob de aur cu cenușa împératului, ér în mâna stîngă un sceptru și sau nimicít sau prin barbarii sau prin vre-o tempestate orcanică, deórece capul lui s'a aflat cu ocasiunea delăturării unor derimături la picioarele acestui colos și s'a depus în casa cardinalului dela Valle, ér picioarele stau încă și astădi pe virful columnei. Avénd capul colosului dela marginea frunței până în josul barbei o lungima de 2 picioare și 4 toli, ceace de regulă face a 9. parte a lungimeii corpului, astfel se socotesce nălțimea statuei colosale cu 21 picioare romane. Traian au fost unicul împérat, carele repausă în Roma, deórece mausoleul lui August, și Molul lui Adrian, apoi columna lui Antoniu Piu se aflau afară de cetatea eternă.

Pe pedestalul columnei sînt pe tóte părțile sculptate trofee de victorie, cari sau luat dela inimicii învinși, standarde de resboi, stégurii cu balaurii, instrumente buccinale, ciórecii, paunțere, scute, sulite,

spădi, pumnări, huzdugane, toporă, secere, arcuri, săgete și tolbe.

Urmază vulturii, semnele militare, cari conduceau armata la victorie. Acești vulturi țin în ghiarele lor o cunună de stejar, o coronă civilă, prăvălute cu pantlicele, pentru de a o putea lega pe capul învingătorului.

O coronă de lauri dedicată de senat după obiceiul lui Traian pentru învingerile lui asupra Dacilor.

Drava, un riu mare și navigabil se vârsa din Alpii nordici spre măzi în Dunăre, ar fi fost după susținerea unor scrietori primul loc de concentrare al armatei, designată pentru resbelul contra Dacilor.

Magazine (horrea) asemenea unor tabere încunjugurate cu valuri și șanțuri, serveau pentru depunerea bucatelor și necesităților de tot felul pentru purtarea resboiului. Se numeau după pozițiunea lor înaintea taberelor și procestria.

Aceste procestrie, zidite pe locuri înalte, se întrebuințau și spre acoperirea întăriturilor pe malul Dunării, fiind totdeauna ocupate cu un număr mare de soldați.

Grămezi de lemne pentru întărirea taberelor, pentru gătirea bucatelor, a uneltelor de resboi, bateria podurilor.

Șopruși pentru scutirea fânului și a nutrețiului pentru cai și celelalte vite, formate astfel, încât puteau să reziste ploilor și vînturilor, dar totodată să servescă și pentru siguranța taberilor.

Casteluri situate unul de celalalt la distanțe mari pe malul Dravei și pe munții înalți întăriți cu val și cu șanțuri, spre a putea servi soldaților de refugiu sigur, în cas decă cumva tabera n'ar fi încă gata și inamicul ar voi să întreprindă vr'un atac.

Torțe înaintea ferestrelor castrelor spre a lumina noaptea în prejurul acestora, în cas de surprindere.

Un custode pretorian străjuesce înaintea uși unui castel. Împăratul se află în acest castel până va găta zidirea taberii. Pretorianii sînt sculptați cu mâinile împletite și cu rădicarea degetului arătătoriu, spre designarea fidelității și a devotamentului lor către împăratul, a cărui persoană o încuncungiau și o însociau constant și o veghiau d'arëndul.

Fortificări pe malul Dunării, trase dela un castel la celalalt, spre a opri ca să trecă inamicul peste riu și să surprindă castelurile și magazinele.

Un coif de bronz, carele de obicei se lega sub barbă. Soldații aveau și pălării de piele, cari se numeau pălării panonice; probabil că peste aceste pălării se puneau coifurile în cap ca să nu sufere capul prin apăsarea metalului.

Un scut de trei, două, arare-ori de unu și jumătate picioare.

O mantauă de resbel, largă cu un nod sau cu o cătaramă de încopiat, se pôte arunca peste umeri într'una sau într'alta parte.

Un palium bellicum, foarte scurt, supcins din materie albă.

Un cingulum militaris, acoperind corpul delaburic până la genunchi și servind soldaților la exercițiile lor militare, cari le făceau în pelea golă.

(Va urma).

Caput Bubali

antica stațiune romana dintră Bocșa și Caransebeș.

(Disertațiune archeologică de Adrian Diaconu).

Aflându-mă pe vârful Cozlariului, îmi revocai în memorie, ce încă din copilăria mea sciam, ce mi le povesti-se tată-meu, pre când eram numai de 10-12 ani, când me lua cu el la tîrg la Sebeș¹⁾. Anume: că de pe vârful Cozlariului, la stînga (când vini dela Bocșa) merge „Drumul lui Irina Dòmna“ un drum din bătrînețe; că „mai afund în pădure ar fi fost când-va o cetate romana, a cărei „ziduri și șanțuri și până astăzi s'ar mai vedea“. că: pe aici ar fi trecut Împăratul Traian cu legiunile sale, când au venit dela Roma, ca se bată pe Decebal, regele Dacilor“, ș. a.

Dar îmi aduceam aminte și de altele, auzite mai de curînd. Anume, ce auzise și văduse frate-meu Aureliu mai an-terț, când a fost ocupat cu nește lucrări inginerice întră Brebul și Zorlenț; adecă că: pe înălțimile din nord de Zorlenț și de Brebul poporul numesce un platou de vr'o 800 de pași de lung, și de vr'o 300 de pași de lat „Satul urieșilor“ în care loc se află mulțime nenumărată de cioburi și hârburii de vase antice de pămînt, mai cu sama fuse pe cîsta resăritenă a platoului, pe unde frate-meu a și fost întreprins unele săpături fugitive, adunând mai multe fragmente frumoșe de vase antice.

Cam tot pe acolo se afla și „fontana urieșilor“.

Nainte de mai mulți ani, s'ar fi găsit tot acolo un obiect în formă de sceptru (!!) cam de 2 urme de lung și ceva mai gros decăt degetul cel mare, cu ceva ornamentare la vîrf, despre care se afirmă, că ar fi fost de aur și de argint, iar descoperitorii se-l fie vindut la un argintari din Logoș²⁾ cu 12 fl. (!)

(Însuși primariul, cumetii și învătătorii din Zorlenț constatară adevărul acestei descoperiri).

Fruntașii comunei mai povestiră fratelui meu Aureliu, că s'ar mai fi descoperit și un fel de *tasă* ori *fedeu* de pămînt, cu diverse apendice decorative, ce ômenii l'ar fi considerat de ceva *cântari*; iar copiii, jucându-se cu acest obiect antic, l'ar fi sfărîmat.

Trecusem și până aci de nenumărate-ori peste Cozlari și mai de multe ori voiam să întreprind o excursiune de pe vârful dealului spre nord, către „vechea cetate“; dar până de astădată, nu mi-a fost cu puțință; sau că

¹⁾ Din adins scriu „Sebeș“ și nu „Caransebeș“, pentru că în gura poporului auzi numai numirea cea dintâia, ce vine de acolo, că în vechime „Caranul“ și „Sebeșul“ erau două orașe deosebite. Prin documentele vechi aflăm tot numirea „Sebeș“.

²⁾ Numai Ungurii și Nemții dic „Lugos“ ér Români dic pururea „Logoș“. În documente vechi foarte adese-ori vedem scris numele acestui oraș tot așa precum îi dic Români nostri până în ziua de astăzi. Ar fi deci de dorit, ca scriitorii nostri să se folosească pururea de o și nu de u.

me grăbeam prea tare, ori că ploia, ori că se ivea altă pedecă.

Când călătorii dela Bogşa spre Caransebeş, iar nu-mi fu cu putinţă se petrec mult sus, căci plecasem de acasă chiar în dimineaţa zilei, în carea avea se sosască noul Domn Episcop; me grăbeam deci. Tota cercetarea mea se reduce la aceea, că, aflând pe vârful Cozlariului pe un păcurariu³⁾ bătrân, îl întreba, că scie el pe unde merge „Drumul lui Irina Dómna“ şi că cunoşce el locul, unde se afla ruinele antice (4)?

Moşul î-mi răspuse: „Drumul lui Irina Gospodina“, începe dela moşandra (gomila=Grenztügel) ce se află lângă drumul mare, curcând sub vârful Cozlariului, spre latura răsăritenă, adică de cătră Valea boului, anume acolo, unde drumul, ce vine dela Brebul tot în direcţiune spre răsărit, au făcut *coveiul* cel mare spre meşănópte şi apoi începe să mergă iară ceva mai drept spre răsărit. Tot de aici se abate la sténga şi un drum de pădure, ce merge spre Ohaba-mutuic.

Întrebând eu pe moşul păcurariu, că, *cam cât* de departe vor fi ruinele cetăţii dela moşandra din drumul mare; el î-mi răspuse: „Veđi Domnule „lula“⁵⁾ asta de duan⁶⁾, ce o umplu? Dacă o aprind şi plecăm cătră cetate, apoi încă nu se stinge până „nis“⁷⁾ acolo!

La trei zile după aceea, Marţi în 4-16 Iulie după ce trecură festivităţile dela Caransebeş, plecai dimineaţa de noapte din oraş.

Éra o ziua minunată de frumoasă. Nici un nor nu se vedea pe ceriú. Căldura cea estraordinară din zilele trecute, se mai recorisce.

Dincolo de pădurea Valea-boului, unde se începe suirea pe Cozlari, me întâlmi cu vr'o 4 ómenii dela Ohabiţa, ce mergeau la lucru în Valea Timişului. Întrebându-i şi pe acestia despre anticul drum, şi despre ruinele cetăţii, veđui îndată, că le cunosc ambele foarte bine, nu numai din auđite, ci din însuşi vederea lor.

Ruinele, ómenii din Ohabiţa, nu le numeau „cetate“ ori „cetaşiuic“, ci „cetăta“, cu întonarea aspră a lui *a* final. — chiar ca în „cittă“ cel italianesc, care cuvânt iară însemnăză *celate*, oraş.

³⁾ Românii bănăţeni, (a căror limbă, pe lângă toate multele streinisme, totuşi pare a fi mai bogată şi mai fin muanţată decât cea a multor Români de prin alte părţi) în totdeauna fac deosebire între păstori. Pastoriul vacilor e „păcurariu“, ér păstoriul oilor e „păcurariu“ dela „pecora“ latinesce „óie“, italiennesce „pecurario“. Păstori e numirea generală pentru toate felurile de păstori. Ér „Cioban“ nu e românesc, ci *turcesc*, şi regret foarte, că unii pseudoliterari voescu din respect să-l introducă şi prin Bănat, pe unde până înainte de 2—3 decenii nici nu se auđise de „Cioban“. Din contră, ar fi de dorit, ca clasicul cuvânt „pecurariu“ să se generalizeze la toţi Românii.

⁴⁾ În contrast cu toate aceste descoperiri, mult stinţatul meu amic *Petru Broşteanu* (membru corespondinte al academiei române dela Bucureşti, deputat sinodal şi secretariu la administraţiunea superioară din Reciţa a societăţii călei ferate de stat austro-ungare), în în publicaţiunea sa interesantă „Das traianische Dacien auf der Pentinger'schen Weltkarte des Cassorius“ apărută în „Romänische Revue“ fasciculele III—IV, pe pagina 152 scrie, că *nu-i este cunoscut*, că la Brebul s'ar afla ceva ruini ori alte remăşiţe antice române.

⁵⁾ Bănăţanii nu dic „pipă“, ci pururea „lulă“. În România se dic şi „lulca“.

⁶⁾ „Duan“=tabac, tutun, unguresce *dohány*.

⁷⁾ „Nis“=sânteni, „nis“=sânt. În dialectele italiene încă se află forma această. Veneţianii dic „mi sono“. Parmigianii asemenea. Se vede deci, că acest provincialism bănăţenesc e adus în Dacia încă de coloniştii italieni ai lui Traian.

Acastă excepţională înfonare tare a lui *a* final se pôte adese-ori observa la poporaţiunea străveche română a Bănatului, la „Frătuşi“, (în contrast cu „Terăni“ şi cu „Bufeni“ cei veniţi mai târziu din România). Fratuşii contrag adese-ori diftongele *ia, ea* şi *ua* în *a*. Fă dic. d. e. *bat* (betrunken) în loc de „beat“, *măsa* pentru „măsaună“, *şă=şauă*, *nuia*=nuiaună, etc.

Mai auđii, dela Ohababiţeni, că zidurile ruinelor ar fi zidite cu „ciment galbinicios“ şi nu cu var alb; — că ar fi tot spart, săpat şi inbuturit prin cetăta prin căutatori de comori (Schatzgräber) cari nu mai încetă a căuta „căruga de argint a lui Irina Gospodina“ şi că între aceşti săpători de comori s'ar afla şi un notariu român din o comună dela răsărit de Caransebeş.

Întrebând anume pe ómenii, că, *afia-se* printre zidurile ruinate afară de pétra naturală (termin tehnic: „pétra de codru“⁸⁾) şi cărămiđi⁹⁾? — căci cărămiđile şi țiglele, după *formatul, calitatea* şi *legătura lor* între sine, sânt foarte caracteristice pentru provenienţa şi vechimea unei zidiri, încât archeologul espert, chiar *şi numai* după formatul cărămiđilor pôte deschilini cu multă siguranţă o zidire *antica romana*, de exemplu, de una *turcescă*.

Ómenii î-mi au răspuns cu totă pozitivitatea, că au veđut şi cărămiđi, ce foarte me interesă, şi desceptă în mine speranţa, că doră voi putea afla şi vr'una proveđută cu stampilia vr'unei legiuni, precum sânt cele dela Berzovia=Jidovini.

După mai multe alte întrebări şi răspunsuri informative me despărţii de amicabili Ohabiţeni.

Porni pe Cozlari în sus. La punctul descris mai înainte, după cuvintele moşului păcurariu, lăsa „cicia“¹⁰⁾ la umbra unor arbori, iar eu plecai prin pădure, în direcţiune dreptă cătră „Culmea lui Paligrad“ spre „cetăta“. —

(Va urma).

Corespondinţă.

Terova, în 5 August y. 1889.

Spectabile Dle Redactor!

Decă cele publicate în Nrul 29 de colegul Bistreanu nu ar afla răsuneţ, atunci cei cari cunosc împrejurările noastre așa viu descrise aici, şi veđ că noi ceialaltii nici atunci, când un frate ne chiamă la luptă, nu ne mişcăm, ne-ar timbra de niseclaşi, éra aceia cari nu le cunosc ar dic, după óre care aşteptare, că cele scrise de mai deunăđi, sânt nesce lamentări góle.

⁸⁾ Românii din unele părţi câmpene ale Bănatului, dic la cărămiđa „pétra“, iar pétra cea adevărată o numesc „pétra de codru“. Sub „codru“ altcum nu se intelege pădure ci *monte*, munte cu pădure, =Waldgebürge. La Românii din Istria (pe cari iam cercetat de trei ori precând studiam la politechnica din Gratz) de fel n'au cuvântul „munte“, ci îl dic pururea „codru“, fie muntele acoperit cu pădure, ori ba. Cuvântul „codru“ îl mai aflăm numai încă în limba albanesă. În istoria Greciei antice aflăm pe un erou „Codrus“ despre a cărui nume dic Strabo, că ar fi barbar, tracic-pelasgic, prin umare e de presupus că şi cuvântul nostru „codru“ e o moştenire traco-dacică.

⁹⁾ „Cărămiđa“ nu e cuvânt slavian, precum cred unii, ci e de origine grecescă, (veđi: *Ceramica*, *Keratt*=Hornstein, *Keratoid*=hornähnliche Versteinerungen, *Keratolit*=corn petrificat. Tot de aceea rădăcina e şi „cera“. — Ar fi bine să se stabilească odată că „cărămiđa“ este „Mauerziegel“, adică materialul pentru construirea zidurilor, ér „țigla“ e cea subţire pentru de acoperit, şi se nu se mai dică „țigla“ şi la una şi la alta.

¹⁰⁾ Serim din adins „cociu“ şi „cociuş“ ér nu „trăsură“ şi „mănătorii de cal“. — Veđi altcum ce voiú scria despre aceste cuvinte cu altă ocaziune.

Fratele Bistreamu a început cum s'a priceput. Spre asemănarea poziției noastre s'a folosit și de un tip foarte drastic și nepotrivit din mitologie, era spre îmbunătățirea ei a indegotat unele mijloce, era noi ceialaltă avem datorință să continuăm.

Eu am asemănat viața noastră cu un martiriu continuu, și fără a avea speranța a fi puși când-va în calendariu, aflu însă cauzele nu numai afară de noi, ci și în noi înșine; era unele remedii, cărî ar tinde la îmbunătățirea sorții noastre, încă nu le las neamintite. Căl nu ne plângem asupra necăsurilor și neajunsurilor, răspund fratelui B.: că cu energia rocerută va cere preoțimea îmbunătățirea sorții ei numai atunci, când va fi mai bine disciplinată, și când va sta pe o treptă de cultură mai înaltă. Cultura relativă înțeleg eu, nu cea modernă, aceea nu e idolul meu. Eu înțeleg a ne cultiva mai bine în resortul nostru, apoi prin atingeri mai dese unii cu alții, a casa în familie și în economia de câmp, de vite ș. a. decă sôrtea, ba chiar și bărbăți ca fericitul eppu insistau, ca să fim legați de sesiunile par. — Eu însă, și cred că mai mulți vor fi d'un cuget cu mine, că în sesia par. și în totă sistema dotațiuni noastre jace ca într'un vițiu sêrăcia, dejosirea și mai apoi totala ignorare a studiului. Motivele adevărate, care ne lăgă pe noi de sistema de până aci, sînt altele, și nu cele ce ni se trâmbețază nouă, celor neinițiați în politica mai înaltă. Ele sînt de doue categorii și noi trebuie să li purtăm. Pentru aceea, a afla îmbunătățirea sorții numai la popor prin un stolaru ureat, e aproape imposibil, până când numărul preoțimei nu va fi redus, și de aceea au tăcut și tac mulți preoți, căci alt espedient nu află, și prin urmare înzădar sînt și strigătele desperate. Alta, ce ca între 4 ochi ar fi de dis, e frate și colegă B. că la starea noastră și noi purtăm ceva vină. Căci ved, ca pre nesece corbî albi și pre unii de aceea colegi, cari pe căli certate și din nimica au ajuns la o stare bunășoră. Spre scusa noastră trebuie recunoscut și aceea, că și aci se recere și dar, nu numai bunăvoință. — Și totuși trebuie să începem dela noi a drege, apoi să trecem la popor. Înțeleg moralizare proprieă, păstrare, diligență, industriă casnică. Ne mai bântue de multe ori voința nebasată de a ne strămuta la parochii mai bune, în locul căreî dorințe noi cestî din locurile muntose ar trebui de timpuriu să punem prunî, meri și perî prin sesie, și după nesece anî nu am mai dori strămutare. Ia acest loc aflu de lipsă a exprima dorința, că pe studiu „*Pastoralei*” să se pună și în s. teologie mai mult preț. Și a-și voi s'o ved propunendu-o acei doctori, cari au servit cel puțin 10 anî între popor, căci numai aceia pot cunoșce fundamental și pe preot și pe popor. Ca esemplu aduc propunerea făcută în măr. congres de fratele A. Bartolomeiu din Dolove, ca școla de repetiție să se țină pretutindene cu orî și ce preț, căci aci e stadiul, în care mai ușor poți pregăti pe om pentru faptele bune și nobile. Acesta e o propunere de mare calibru izvoirită dela un preot simplu, care mai mult se învêrte între popor, decăt un doctor. Măr. congres inse a lăsat'o fără ai da atențiune*).

Acum ce privește crearea mult doritului „*fond profesor*”, — acesta a fost un ce imperativ și strêus legat de oficiul nostru, și de mult am dis, că între faptele fericitului episcop Popasu, primul loc a trebuit să-l ocupe crearea acelei fond**); apoi ardețorie lipsă au fost și este și seminarul, și numai după acestea, erau să ocupe loc cele deja în viață. De aceea cu nu aflu să fie de lipsă a ne ruga cu genunchii plecați, căci sciu că nu se pretinde aceea dela noi, ci aștept ca Ilustritatea Sa, actualul episcop să dîcă „*să fie și să ca jace*”.

Pentru-ce atâtea frăgănări în conferințe, în sinode și congrese? Ce rezultat se află de aci? Eoă rezultatul dela o conferință, ținută mai înainte cu vr'o 10 anî în Gorunia: „*Fie-care să-și câștige, decă îi trebuie*” au enunciat nesece ruginîi de egoisti. Așa dar dela nișce omcuî, cari te apostrofesă în așa mod, fără a fi cu privire la sine însuși, că ore meritul lor sêu chiar fața lor e că au ceva, că adecă pe ce căli e adunată, nu dora pe de aceea neertate nici mireanului, cu atât mai puțin preotului; și cerî contribuiri benevole dela aceea, cari nici aceea nu o iau în considerare, că omul pôte mări și înainte de

* Cu ocaziunea adunării generale a învățătorilor aflu de bine a li atrage atențiunea și asupra acestui subiect de mare importanță. Coresp.

** Fericitul Episcop, precum comprôă actele cons. a fost luat inițiativa încă în anul 1869 pentru crearea amintitului fond, dar declarațiunile contraicetore ale tractelor protopresbiterale și alte motive pe care le indică însuși dl. corespondente, apoi lucrările de organizare necesitate prin introducerea statutului organic au contribuit, ca chestiunea să renăscă în suspens până în anii din urmă, când denou s'a sculat și ea va deveni sêg la ordinea dîlei. Redacțiunea.

a-și fi putut câștiga ceva, sêu pôte deveni infirm. Milă pentru vêduva și orfanii lor nu au. De unde „*lux a non lucendo*”? Aceste deci nu sînt trebî ale unui egoist, ci ale archiereului consciu, care cu consilierii sei în cel mai scurt timp pôte da vietă doritel fundațiunii. Sînt densii așa de înțelepți, ca să compună un statut și să afle o cheie de împărțire a preoților în clase, fără a mai cere sfatul nostru. Contribuiri directe dela popor nu implor, și de aceea și amestecul sinodelor îl cred de superfluu.

Așadar totul ce să pôte face spre ameliorarea sôrtei noastre, e crearea fundațiunii, din carea după vr'o 10 anî pôte și gusta cineva.

De îmbunătățire însă prin celelalte, stolă și bir adecă, pôte fi vorba numai așa, decă organele politice să pun la mijloc, sêu pe aceea cale, cum deja se vorbesce, că actualul ministru de culte intenționează salarisarea noastră. În cazul dîntăi ar resulta proselitismul în masse, era al 2-lea cas me face se eschiam: „*Timeo Damnos dona ferrentes*”.

Iuliu Bumbescă,
preot.

Varietăți.

Diua născerei Maiestății Sale Împăratului și Regelui nostru s'a sêrbat în Dumineca trecută, după împărtășirile ce le avem, în întrêga diecesă a Caransebeșului cu evlavia și pompa cuvenită. În Caransebeș în presera dîlei orașul a fost iluminat, era serviciul divin împreunat cu doxologia în absința Preasântiei Sale Domnului Episcop diecesan l'a oficiat Preacuviosia Sa Părintele protosincol Filaret Musta asistat fiind de protopresbiterul și as. cons. Andreiû Ghidiu, parochul și as. cons. Ioan Stoian, catichetul George Petrescu, și capelanul protopresbiteral George Buru. La Te-deum au participat și reprezentanții autorităților politice și militare din loc.

Esamenele de primire și înscrierile la institul pedagogic diecesan din Caransebeș să vor face Lunî în 4. și Martî în 5. Septemvre a. c. st. v. La înscriere va avea să se solvescă didactrul de 4 fl. și tacsă de cântări de 4 fl. la olaltă 8 fl. Cei înscriși de nou au să solvescă și 2 fl. ca tacsă de înscriere. Esamenele de corecțiune să vor ținea Sâmbăta în 2. Septemvre a. c. st. v. Direcțiunea Institutului pedagogic. *Stefan Velovan*, profesor diriginte.

Pentru esarendarea hotelului „Concordia” din Lugoș, proprietatea comunei bisericesei gr. or. române, să va ținea licitațiunea publică, la carea să vor primi și oferte înscriș, Duminecă în 20 August st. v. (1 Septemvre st. n.) la 3 ore după amêdi, în localitatea școlei gr. or. rom. Condițiunile de licitare sînt depuse în cancelarea avocatului Coriolan Bredicean în Lugoș. — Comisiunea concredută cu esarendarea averei bisericesei.

Mulțamită publică. Subscrisă vin prin acesta a mulțami din inimă on. domni și dômue, cari au binevoit a lua parte la înmormântarea prea iubitului meu soț *Petru Tutunariu*, fost învățătoriu în Maciova. *Maria Tutunariu*.

Înveninare. Faurul din Caransebeș cu numele *Constantin Vaca* pătîmind de mai mult timp de durere de șcle, la recomandarea unui locuitoriu din Valea-Bolvașnița a bcut nișce burueni ferte, în urma carea a murit

incă în acea zi. Fie-ne și acest cas de învățătură, să nu ne folosim de burueni, al cărora efect cu deosebire, dacă se greșese măsura, nu'l cunoștem. Ele nu ne aduce tămbăuire. ci mai adese-orî mórtea.

Foc. Mercuria trecută la 10 ore nóptea a arsu coperișul casei cărciumariului israelit Fillinger, situată la capul podului de lemn dintre Caransebeșul nou și vechiu. În podul casei sau aflat cantități mai mari de cucuruz, grâu, oves și pei. Atât coperișul casei, cât și produsele amintite au fost asecurate.

Erori de tipar în articolul intitulat „Excursiune geologică pe Cozlabiu”, scrișă de Adrian Diaconu, publicat în Nr. 28 și 29: În Nr. 28 pagina 5. 1) Pozițiunea dintrăi, cuvântul ultim, în loc de „tractice” cetesce „taclice”. 2) Pozițiunea a doua, șirul 2 și 3, în loc de „măntărie” meu de cai” cetesce „voiciul meu”. 3) Colona 1-a, șirul 5 de jos numărat, cetesce „esplacțiune” și nu „aplicațiune”. 4) Pagina 5, colona dreptă, șirul 8 de jos, în loc de „lacurilie” cetesce „lacurilie”. 5) Pag. 5 colona dreptă, șir. 1 2 și 3 de jos, în loc de „Toretele diluvial, i-și depunea bolovanii și petrișul mai mare încă în actuala vale a Timișului; pe un iaz i-și depunea nășipul . . .” cetesce „Toretele diluvial, trecând peste Cozlabi ca peste un iaz, i-și depunea bolovanii și petrișul mai mare încă în actuala vale a Timișului; pe platoul Cozlabiului i-și depunea nășipul . . .”. 6) Pagina 6, șirul 5, între cuvintele „antecesor” și „străbătu” pune și „al Pogănieiului”, ca se suna: „puternicul antecesor al Pogănieiului”. 7) Nr. 29 pag. 4, șirul 24, în loc de „formațiunea sedimentară Sertiara-neogena” cetesce: „f. . . sed. Terțiara-neogena”. 8) șirul 27 în loc de „Valențienneșiei” cetesce „Valențienșii” (un fel de scoici terțiare). 9) Colona dreptă, grupul 5, șir. 1 și 2, în loc de: . . . Hedvig Böz, din Valeaboului trimite. . .” cetesce: „H. B. din V. carle trimite”.

Programa

adunării generale a Societății pentru crearea fondului de teatru român, care se va ținea în Caransebeș la 17/29 și 18/30 Septembrie 1889.

I. Sâmbătă în 16/28 Sept.

1. Primirea presidentului adunării generale și eventual a oșpeților la gară, la orele 2 după amăzi.

II. Duminecă în 17/29 Sept.

2. La 9 ore dimineața servițiul divin în biserica catedrală. Cântările liturgice le escută societatea de cântări din loc.

3. După finirea sftei liturgii la 11 ore adunarea generală se începe cu următoarea ordine de zi:

- a) Presidentul deschide adunarea;
- b) Presidentul comitetului aranjatoriū bineventeză oșpeții;
- c) se aleg 2 notari pentru ședințele adunării;
- d) se citește raportul comitetului Societății despre activitatea sa dela ultima adunare generală încoci;
- e) se alege o comisiune de 5 membri pentru esaminarea raportului de sub d) și pentru eventuale propunerii speciale;
- f) se citește raportul cassariului despre starea casei și averea ei;
- g) se alege o comisiune de 5 membri pentru revisiunea socotelelor;
- h) se alege o comisiune spre a câștiga membrii noi pentru Societate;
- i) Disertațiune de Dl Vasilie Goldiș despre „Pessimismul în poeziile lui M. Eminescu”.

Cu acēta ședința primă se încheie.

4. După amăzi la 2 ore banchet la pomul verde.

5. Sēra la 8 ore concert dat de societatea rom. de cântări și musică din Caransebeș. Programul urmēză separat. După concert teatru: „Ruga dela Chi-

setēu” de Iosif Vulcan jucată de membrii Societății de cântări din Chisetēu. După aceste întrunire la mese cu cântări de coruri.

III. Lună în 18/30 Sept.

6. Ședința adunării generale se deschide la 11 ore cu următoarea ordine de zi:

- a) autenticarea procesului verbal al ședinței prime;
- b) raportul comisiunei pentru caștigarea membrilor noi;
- c) raportul comisiunei asupra socotelelor Societății;
- d) referada comisiunei asupra raportului comitetului și eventual asupra propunerilor speciale;
- e) defigerea locului adunării generale pe anul viitoriu;
- f) alegerea unei comisiuni de 3 membri pentru autenticarea protocolului acestei ședințe;
- g) încheierea adunării generale.

7. Sēra la orele 7¹/₂ serenadă presidentului adunării generale.

8. La 9 ore petrecere de joc în sală la pomul verde.

Andreiu Ghidiu,
președinte.

David Terfaloga,
secretariu.

Concurs.

Pentru ocuparea postului învățătoresc la școla confesională gr. or. română din Breazova, protopresbiteratul Făgetului, comitatul Caraș-Severin, se escrie concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare.

Emolumentele împreunate cu acest post sânt:

1. În bani gata 300 fl. v. a. din care are să primescă emeritul învățătorii Ignatou Spiridon 50 fl. anualii până la mórtea sa.

2. Scripturistica 6 fl.

3. Conferințe 6 fl.

4. Pentru servițiul școlei 5 fl.

5. Locuința liberă în edificiul școlei cu grădina școlei.

Doritoriū de a ocupa acest post au a-și trāmite re-cursele provēdute cu documentele prescise și adresate comitetului parochial din Breazova la oficiul protopresbiteral gr. or. român al Făgetului până la terminul deschis.

Recurenții sânt poștiți a se presenta în vre-o Duminecă sēu sērbătore spre a-și arēta desteritatea în cântare și tipic.

Breazova, în 6 August 1889.

[32] 1-3

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: Sebastian Olariu, m. p., protopresbiter tractual.

Concurs.

Conform ordinațiunei Ven. Consistoriu diecesan ddto 31 Iulie a. c. Nr. 351 Șc. se escrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare pentru ocuparea definitivă a postului de învățătoriu la școla confesională gr. or. română din Maciava, protopresbiteratul Caransebeșului, devenit vacant prin mórtea fostului învățătoriu.

Emolumente:

1. Salariul învățătoresc în bani 300. v. a.
2. O livadă de fân în mărime de 3 jugere.
3. Cuartir corespunzător în edificiul școlii cu grădină pentru legumi în mărime de $\frac{1}{2}$ juger.
4. Paușal pentru scripturistica 4 fl.
5. Deputat de lemne 8 orgii din cari este a să încălzi și școla.
6. Pentru participare la înmormântări, unde va fi poftit 30 cr.

Cei-ce doresc a reflecta la acest post, sînt poftiți a-și trimite recursurile lor instruate conform stat. org. și regulamentelor esistente și adresate comitetului parochial la prea on. Domn protopresbiter tractual *Andrei Ghidiu* în Caransebeș până la termenul indigitat.

Dela recurenți se cere ca între altele se producă testimoniu de cualificație cu calcul general *bon.* și să fie destoinic în cântare.

Se observă că, alesul învățătorii va fi îndatorat să dea jumătate din salariu până la 24 Ianuarie 1890 veduvei învățătoare conform §-lui 74 din regulamentul școlariu.

Maciova, din ședința comitetului parochial ținută în 1 August 1889.

[33] 1—3

Comitetul parochial.

În conțelegere cu protopresbiterul tractual.

Concurs.

În conformitate cu ordinațiunea Venerab. Consistoriului diecesan din 28 Februarie a. c. Nr. 156 B. să escrie concurs pentru întregirea definitivă a postului de preot în parochia de clasa a III-a din comuna *Verciorova* protopresbiteratul Caransebeșului cu termen de 30 de zile dela prima publicare.

Dotatiunea:

1. Sesiunea parochială de 33 de jugere cu venit anual de 150 fl.
2. Birul preotesc dela 220 case, câte 50 de cr. dela fie-care număr 120 fl.
3. Competințele stolare pentru funcțiunile preserise și libere etc., dela botezări, logodne, cununii și înmormântări, se plătesc după norma stolară staverită de sinodul eparchial din anul 1880 sub Nr. 130 protoc. și anume: dela credincioșii de clasa I, cari plătesc dare directă de stat dela 8 fl. în sus; dela cei de clasa a II-a cari plătesc dare directe dela 4 fl. în sus și dela cei de clasa a III-a cari plătesc dare directă până la 4 fl. Aceste competențe socotite în calcul de mijloc fac la un an 105 fl.
4. Alte venituri accidentale sigure 30 fl.
5. Cuartir natural corespunzătorii.

Doritorii de a ocupa acest post sînt poftiți ași trimite recursurile lor instruate conform stat. org. a regulamentului pentru parochii și a regulamentelor esistente, adresate comitetului parochial la P. On. domn protopresbiter al Caransebeșului până la termenul indigitat.

Dela recurenți se mai cere, ca în scirea protopresbiterului nostru să se prezenteze în vre-o Duminică s'au sîrbătoare în biserică spre a-și arăta desteritatea în cele bisericesci.

Verciorova, din ședința comitetului parochial ținută în 3 Mai 1889.

[30] 3—3

Comitetul parochial.

În conțelegere cu protopresbiterul tractual.

Concurs.

Conform înaltei ordinațiuni a Venerabilului Consistoriu diecesan din 10 Iulie a. c. Nr. 498 B. să escrie concurs pentru întregirea postului de capelan pe lângă neputinciosul paroch *Eremia Popoviciu* din *Românesci* cu filia *Goizesci* cu termen de 30 de zile dela prima publicare.

Emolumentele împreunate cu acest post de capelan sînt: jumătate din toate venitele parochiei de clasa a III-a din *Românesci* cu filia *Goizesci* (sesiunea, bir. și stola usitată.)

Ceice doresc a reflecta la acest post de capelan sînt poftiți a-și subșterne recursurile lor instruate conform statutului organic și a regulamentului pentru parochii până la termenul deschis, fiind adresate comitetului parochial prin prea on. oficiu protopresbiteral în Făget.

Concurenții sînt invitați a-se presenta în vre-o Duminică sau sîrbătoare în sînta biserică spre a-și arăta desteritatea în cântare și predică după ce sau însinuat mai înainte la protopresbiterul concerninte.

Românesci, din ședința comitetului parochial ținută la 26 Maiu 1889.

[31] 3—3

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: *Sebastian Olariu*, m. p. protopresbiter tractual.**Licitațiune minuendă.**

Pe baza încuviințării Venerabilului Consistoriu diecesan din 24 Mai 1889 Nr. 466 B. pentru legarea cu fer a edificiului bisericeii și repararea coșului de tinichea a turnului bisericeii gr. or. din *Ticvanii-mic*, pre lângă suma de 628 fl. 90 cr. specificată în planul de renovare — să escrie licitațiune minuendă, care se va ținea la 4 Septembrie st. n. 1889 după amezii la 2 ore în localitatea școlii.

Întreprindătorii doritori de a primi acesta lucrare sînt poftiți a se înfățișa în acesta și în comună, unde li se vor face cunoscute condițiunile legate de acesta lucrare, și la începutul licitațiunei a depune un vadiu de 10 % în bani, care vadiu la casul primirei întreprinderii va rămănea depus în în lada bisericeii până la finirea și colaudarea lucrului sêvêrșit.

Ticvanii-mic, 7/19 August 1889. [34] 1—3

Zaharia Floria,
președintele comitetului.

Romul Popoviciu,
not. comit.

